

[Justitsministeren.]

medvirken af søkyndige, alt naturligvis forudsat at der ikke er tale om en nævningesag. De særlige lovbestemmelser om søretsbehandling bliver herefter overflødige, og de ophæves derfor. Samtidig bestemmes det, at landsretten skal tiltrædes af søkyndige under behandling af anke af underretternes afgørelser i sager af den nævnte art.

Som tidligere nævnt blev der i 1919 indført adgang til at oprette handelsretter i retskredsene uden for København. Hvor handelsretter er oprettet, tiltrædes retten af to handelskyndige ved behandlingen af handelssager — d. v. s. borgerlige sager, i hvilke fagkundskab til handelsforhold skønnes at være af betydning — såfremt en af parterne begærer det eller dommeren bestemmer det. Denne ordning udvides nu til at omfatte alle retskredse uden for det område, der er henlagt til sø- og handelsretten i København, og samtidig overlades det til dommeren alene at bestemme, om handelskyndige skal tilkaldes, således at parternes ønsker i så henseende kun bliver af betydning som vejledning for dommeren. Ordningen kommer herved til helt at stemme overens med den ordning, der gælder for landsretterne.

Jeg skal sluttelig nævne, at også reglerne om sø- og handelsretten i København er revideret. Således er rettens geografiske område udvidet med de københavnske omegnskommuner.

Herefter skal jeg gå over til at omtale forslagets regler om søforklaringer. Disse regler vedrører alene den processuelle fremgangsmåde ved afgivelse af søforklaring. I øvrigt findes reglerne om søforklaring i søloven, og disse regler blev revideret ved den ændring af søloven, der blev vedtaget i folketingsåret 1965-66.

Søforklaring afgives af hensyn til de private interesser, der berøres af en søulykke, og søforklaringen har til formål at søge oplyst de faktiske omstændigheder ved ulykken og dens årsag. De gældende regler om afgivelse af søforklaring findes i loven fra 1892 om oprettelse af søretter uden for København, og forslaget viderefører stort set disse regler i moderniseret form.

Loven fra 1892 indeholder tillige regler om afholdelse af søforhør. Søforhør er af offentligretlig karakter. De afholdes i til-

fælde, hvor søulykken er af alvorligere karakter, og foretages i det offentliges interesse dels for at få opklaret søulykken og dens årsag og dels som led i en undersøgelse af, om der vil kunne gøres strafferetligt ansvar gældende mod nogen. I praksis er det ofte vanskeligt at skelne mellem søforklaring og søforhør. Oftest afholdes søforhøret i tilknytning til søforklaringen, og det består da normalt blot i en konstatering til retsbogen af, at der ikke under søforhøret er fremkommet yderligere.

Bestemmelserne om søforhør er ikke i overensstemmelse med moderne retsplejesynspunkter. Bestemmelserne forudsætter, at retten gennem afhøringer og eventuel fremskaffelse af andet bevismateriale øver en aktiv indsats under forhøret for at finde frem til, om der foreligger grundlag for strafferetlig forfølgning. Dette er ud fra principielle synspunkter en uheldig løsning. Det foreslås derfor at afskaffe søforhørene. Det offentliges interesser bør i stedet varetages gennem politimæssig efterforskning samt gennem en udbygning af søforklaringsinstituttet, således at der åbnes adgang for politiet til at overvære søforklaringer og herunder stille supplerende spørgsmål til de afhørte, og således at politiet gøres bekendt med søforklaringens dokumenter, og hvad der i øvrigt fremkommer under søforklaringen.

For så vidt angår de øvrige ændringer af retsplejeloven, skal jeg indskrænke mig til at henvise til forslaget og de bemærkninger, der ledsager det.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Jeg har endvidere den ære for det høje folketing at fremsætte *forslag til lov om sterilisation og kastration*.

Lovforslaget er med en række redaktionelle ændringer i det væsentlige i overensstemmelse med det lovudkast, som indeholdes i en betænkning om sterilisation og kastration, der blev afgivet i juni 1964 af et af justitsministeriet nedsat udvalg. Anledningen til udvalgets nedsættelse var dels, at der under socialministeriets arbejde med en revision af reglerne om åndssvageforsorg var rejst spørgsmål om eventuelt også at revidere reglerne om sterilisation af ånds-

[Justitsministeren.]

svage, dels at de gældende almindelige regler om sterilisation og kastration havde været i kraft så længe, at der kunne være trang til at gennemgå dem i lyset af den senere skete udvikling.

De gældende bestemmelser om sterilisation og kastration må søges i flere love. De ældste regler er reglerne om sterilisation af åndssvage, der findes i loven fra 1934 om foranstaltninger vedrørende åndssvage. Det er et særkende for denne lov, at den hjemler adgang til tvangssterilisation, idet der ikke kræves noget samtykke fra den åndssvage selv. Direkte tvang har dog aldrig været anvendt, men indirekte har bestemmelserne utvivlsomt haft betydning i forbindelse med overvejelserne om den åndssvages overgang fra anstaltsanbringelse til friere forsorgsformer.

Efter loven skal sterilisation enten være begrundet i samfundsmæssige hensyn eller være til gavn for den åndssvage selv. Afgørelsen træffes af et af socialministeriet nedsat nævn — sterilisationsnævnet — på grundlag af en indstilling fra vedkommende overlæge og tiltrådt af forsorgens bestyrelse.

Reglerne om sterilisation af andre end åndssvage og om kastration af såvel åndssvage som ikke-åndssvage findes i loven fra 1935 om adgang til sterilisation og kastration. Som jeg straks skal vende tilbage til, er der dog ikke hermed udtømmende gjort op med de tilfælde, i hvilke sterilisation kan finde sted.

Loven fra 1935 hjemler adgang til efter begæring at tillade sterilisation og kastration og indeholder herudover en bestemmelse, som åbner mulighed for tvungen kastration af visse grovere sædelighedsforbrydere. Kompetencen til at tillade sterilisation eller kastration tilkommer justitsministeriet, medens alene domstolene kan træffe bestemmelse om tvangskastration. Tilladelse til sterilisation er altid betinget af, at samfundsmæssige hensyn taler for indgrebet. For psykisk normale kræves herudover, at særlige hensyn, navnlig fare for afkomets arvelige belastning, taler for sterilisation, og for psykisk abnormes vedkommende, at det må anses for gavnligt for den pågældende, at han bliver ude af stand til at få afkom.

Tilladelse til at lade sig underkaste kastra-

tion er efter loven betinget af, at den pågældendes kønsdrift enten udsætter ham for at begå forbrydelser og således betyder en fare for samfundet eller medfører betydelige fælelige lidelser eller social forringelse for ham.

Som nævnt indeholder loven hjemmel for tvangskastration af visse grovere sædelighedsforbrydere. Det skal dog straks siges, at reglerne herom har fået en særdeles ringe anvendelse i praksis. Der er aldrig i nogen dom truffet bestemmelse om tvangskastration, men i enkelte domme — det drejer sig om i alt 8 — fra tiden umiddelbart efter lovens ikrafttræden og senest i 1938 blev der taget forbehold om en eventuel senere bestemmelse om kastration.

Til de sterilisationsbestemmelser, som omhandles i lovene fra 1934 og 1935, er der ved svangerskabsloven fra 1956 føjet yderligere en bestemmelse, som åbner mulighed for frivillig sterilisation af en kvinde i forbindelse med svangerskabsafbrydelse. Dette kan ske, hvis svangerskabsafbrydelsen skyldes en nærliggende fare for, at barnet på grund af arvelige anlæg hos kvinden vil blive lidende af sindssygdom, åndssvagthed, andre svære mentale forstyrrelser, epilepsi eller alvorlig og uhelbredelig abnormitet eller legemlig sygdom. I disse tilfælde kan sterilisation foretages uden særlig tilladelse. Afgørelsen træffes af den overlæge, som udfører svangerskabsafbrydelsen.

For at gøre gennemgangen af de gældende sterilisations- og kastrationsmuligheder fuldstændig skal jeg endelig nævne, at det i praksis antages, at sådanne indgreb og behandlinger uden særlig hjemmel kan foretages, når det er påkrævet af rent lægelige grunde som led i behandlingen og helbredelsen af legemlige sygdomme.

Som det formentlig vil fremgå af denne korte gennemgang af de gældende regler, er der behov for en revision af disse. Det er upraktisk at skulle søge bestemmelserne i flere forskellige love. Kompetencereglerne bør ændres, således at de bliver fælles for åndssvage og andre, og således at behandlingen af sterilisationsansøgningerne decentraliseres. Indikationerne for foretagelse af sterilisation i de gældende bestemmelser bør ligeledes være fælles for åndssvage og andre og må præciseres og ajourføres under hensyn til udviklingen i de sidste 30 år. Endelig

[Justitsministeren.]

må det forekomme rimeligt, at man nu også formelt afskaffer den bestående adgang til tvangssterilisation og tvangskastration.

Forslaget, der som nævnt i alt væsentligt er i overensstemmelse med betænkningens lovudkast, har til formål at imødekomme dette behov for revision af de gældende regler. Som det fremgår af de almindelige bemærkninger til forslaget, samles reglerne om sterilisation og kastration nu i én lov, der omfatter såvel åndssvage som andre og tillige giver udtrykkelige regler om udførelse af sterilisation af rent lægelige hensyn. Kompetencen til at tillade sterilisation foreslås flyttet fra justitsministeriet og sterilisationsnævnet til de samråd, der er tilknyttet de enkelte mødrehjælpsinstitutioner. Indikationerne for foretagelse af sterilisation er i forslaget søgt udformet under hensyntagen til de erfaringer, der i årenes løb er indvundet i forbindelse med administrationen af de gældende regler. Efter forslaget skal der endelig altid foreligge en begæring om foretagelse af sterilisation eller kastration fra den pågældende selv — eller eventuelt hans værge — som forudsætning for at tillade indgrebet eller behandlingen, således at der fremtidig heller ikke formelt vil være mulighed for tvangsmæssig sterilisation eller kastration.

Idet jeg i øvrigt henviser til bemærkningerne til lovforslaget, skal jeg anbefale dette til det høje tings velvillige behandling.

Jeg har endelig den ære for det høje ting at fremsætte *forslag til lov om ændring af lov om hunde.*

Hundelovens regler om førelse af hunderegistre og om hundeafgift er forskellige i København, Frederiksberg, købstæderne, flækkerne og Marstal og i sognekommunerne. I de førstnævnte kommuner føres hunderegistret af politiet. Afgiften udgør 20 kr. for små hunde og 40 kr. for større hunde; holdes der i en husstand mere end én hund, svares der dobbelt afgift af dem alle. I sognekommunerne føres hunderegistret af sognefogden, og afgiften udgør halvdelen af de førnævnte beløb; holdes der i en husstand kun én hund, er denne dog afgiftsfri.

Den 1. april 1966 er der sket betydelige ændringer i den kommunale inddeling. En række sognekommuner er indlemmet i køb-

stadkommuner, og en række sognekommuner er sammenlagt med købstadkommuner til nye kommuner, der hører under amtskommunen, men er undergivet købstadkommunallovens styrelsesregler.

Disse ændringer medfører, at førelsen af hunderegistret i de hidtidige sognekommuner overgår fra sognefogden til politiet, og at afgiften i disse kommuner fremtidig skal beregnes efter de mere byrdefulde regler, der gælder for købstæderne.

Det er efter min mening uheldigt, at ændringerne i den kommunale inddeling skal medføre disse konsekvenser. Det foreslås derfor at indsætte en bestemmelse i loven, der bemyndiger justitsministeren til at gøre afvigelse fra lovens regler om førelse af hunderegistret og om hundeafgift, for så vidt angår områder, der berøres af ændringer i den kommunale inddeling. Jeg er min mening at benytte denne bemyndigelse til at bestemme, at førelsen af hunderegistret i de hidtidige sognekommuner forbliver hos sognefogden, og at kommunalbestyrelsen kan beslutte, at afgiften i de hidtidige sognekommuner eller dele af disse skal beregnes efter de regler, der gælder for sognekommuner.

Jeg skal i denne forbindelse pege på, at den årlige hundeafgift næste gang forfalder den 1. januar 1967. Såfremt lovforslaget skal få virkning for denne afgift, må forslaget derfor være gennemført så betids, at kommunalbestyrelserne kan nå inden 1. januar at træffe beslutning om, at afgiften skal beregnes efter de regler, der gælder for sognekommuner.

Jeg skal sluttelig fremhæve, at den løsning af problemerne i forbindelse med ændringer i den kommunale inddeling, som forslaget indeholder, kun er af midlertidig karakter. Det vil være nødvendigt i forbindelse med kommunalreformen at nå frem til en mere varig løsning. Jeg kan i øvrigt oplyse, at spørgsmålet om en almindelig revision af reglerne om hunderegistre og hundeafgift for tiden overvejes i justitsministeriet.

Med disse ord skal jeg anbefale lovforslaget til det høje tings hurtige og velvillige behandling.

Ministeren for familiens anliggender (Camilla Larsen-Ledet): Hermed skal jeg tillade